

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Економічний факультет
Кафедра соціального забезпечення та управління персоналом

Затверджено

на засіданні кафедри соціального забезпечення
та управління персоналом
економічного факультету
Львівського національного університету
імені Івана Франка
(протокол № 1 від 28 серпня 2023 р.)

В.о.завідувача кафедри Наталія ШЕГИНСЬКА

Силабус з навчальної дисципліни

**«Етика соціальної роботи»,
що викладається в межах**

**Освітньо-професійної програми «Соціальне забезпечення»
першого (бакалаврського) освітнього рівня вищої освіти для здобувачів
з спеціальності 232 Соціальне забезпечення**

Львів 2023

Назва дисципліни	Етика соціальної роботи
Адреса викладання дисципліни	м. Львів, проспект Свободи, 18; просп. Чорновола, 61, вул. Менцинського, 8
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Економічний факультет, кафедра соціального забезпечення та управління персоналом (просп. В. Чорновола, 61, каб.330)
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	23 Соціальна робота 232 Соціальне забезпечення
Викладачі дисципліни	Комаринська Зоряна Михайлівна, кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри соціального забезпечення та управління
Контактна інформація викладачів	zoriana.komarynska@lnu.edu.ua https://econom.lnu.edu.ua/employee/komarynska-zoriana-mykhaylivna кафедра соціального забезпечення та управління персоналом (просп. В. Чорновола, 61, каб.330)
Консультації з питань навчання по дисципліні відбуваються	Консультації в день проведення лекцій/практичних занять (за попередньою домовленістю). Також можливі он-лайн консультації через Teams, Zoom та або подібні ресурси. Для погодження часу он-лайн консультацій слід писати на електронну пошту викладача або телефонувати.
Сторінка дисципліни	https://econom.lnu.edu.ua/course/etyka-sotsialnoi-roboty-2
Інформація про дисципліну	Дисципліна «Етика соціальної роботи» є нормативною дисципліною зі спеціальності «Соціальне забезпечення» для освітньої програми «Соціальне забезпечення» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, яка викладається у 2 семестрі в обсязі 4 кредити (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).
Коротка анотація дисципліни	Навчальну дисципліну розроблено таким чином, щоб надати учасникам необхідні знання, обов'язкові для того, щоб розуміти місію та призначення соціального працівника, етичні принципи професії; моральні імперативи роботи соціального працівника; використовувати положення професійних та корпоративних кодексів поведінки спеціаліста у службовій обстановці; виявляти етичні дилеми і ціннісні протиріччя, знаходити правильну поведінкову стратегію їх вирішення, усвідомлювати моральну відповідальність за прийняте рішення; знати етичні способи і техніки спілкування з різними категоріями клієнтів; знати правила етикету соціального працівника, виявляти повагу до культурних, релігійних, етнічних відмінностей, розрізняти вплив стереотипів та упереджень
Мета та цілі дисципліни	Метою вивчення нормативної дисципліни «Етика соціальної роботи» є розкрити сутність основних морально-етичних проблем у соціальній роботі та ознайомити із загальними підходами та можливими методами їх розв'язання; ознайомити майбутніх соціальних працівників з етичними принципами і стандартами діяльності соціального працівника, що зафіксовані у відповідних документах; сформулювати у майбутніх соціальних працівників системи спеціальних знань щодо теоретичних основ етики соціальної роботи та сприяти формуванню у них професійної морально-етичної свідомості

**Література для
вивчення дисципліни**

Базова

1. Про затвердження Етичного кодексу спеціалістів із соціальної роботи України: Наказ Міністерства у справах сім'ї, молоді та спорту від 9.9.2005 р. № 1965. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1965643-05>
2. Зозуляк-Случик Р. В. Етика соціальної роботи: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Івано-Франківськ: НАІР, 2019. 190 с.
3. Етика соціальної роботи: навч. посібник / МОН України, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини; уклад. С. О. Роєнко. 2-е вид., переробл. та доповн. Умань : ВПЦ «Візаві», 2018. 202 с
4. Етика соціальної роботи: метод. рек. щодо забезпечення самос. роб. студ. з дисципліни “Етика соціальної роботи” (для бакалаврів) / Н. В. Грабовенко : за заг. ред. Н. В. Грабовенко. Київ, 2018. 22 с.
5. Соціальне забезпечення в Україні : навч. посібник / кол. авторів ; за ред. А. Я. Кузнєцової, З. Е. Скринник, Л. К. Семів. Львів: Університет банківської справи, 2021. 547 с. Розділ 13. Недержавний сектор соціального забезпечення в Україні .С. 213. Розділ 14. Морально-етичні та психологічні особливості роботи в системі соціального забезпечення. С. 223
6. Сушик І.В. Етика та деонтологія соціального працівника: навч посіб./ Луцьк: ІВВ Луцький НТУ, 2020. 188 с.

Допоміжна

7. Лаврецький Р.В., Лоза А.С. Етичні дилеми в соціальній роботі // *Young Scientist*. 2017. № 12 (52). С.81-86
8. Семигіна Т. В. Нові глобальні етичні принципи соціальної роботи. *Вісник Академії праці, соціальних відносин і туризму*. 2019. №1. С.70-85.
9. Демчишина С. М., Бойчук В. М. Професійні та особистісні характеристики соціального працівника. *Збірник наукових праць: Актуальні проблеми сучасної науки та наукових досліджень*. 2019. № 11. С. 105 – 106.
10. Фуштей О. В. Особливості формування професійно-ціннісних орієнтацій майбутнього соціального працівника. *Наукові записки ВДПУ імені Михайла Коцюбинського. Серія: педагогіка і психологія*. 2021. № 66. С. 89 – 93.
11. Шумик А.М., Тополь О.В. Етика професійного спілкування фахівця із соціальної допомоги // *Суспільство і особистість у сучасному комунікаційному дискурсі* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., 9–10 квітня 2018 р. / редкол. : В. Л. Погребна, Н. В. Островська, І. Ю. Тонкіх та ін. Дніпро: ЛІРА, 2018. С. 553-557.

Інформаційні ресурси Інтернет-мережі

12. Законодавство України. Сайт Верховної Ради України: URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>
13. Сайт Міністерства соціальної політики: URL: <http://msp.gov.ua>

Обсяг курсу	48 годин аудиторних занять (32 години лекцій, 16 годин практичних занять) та 72 години самостійної роботи
Очікувані результати навчання	<p>Після завершення цього курсу студент буде:</p> <p><i>знати:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - основні етичні концепції; - визначення етичних проблем і дилем; - кваліфікаційні вимоги до професійної діяльності соціального педагога; - моделі прийняття етичних рішень; - цінності, принципи, ролі фахівців соціальної сфери; - підходи до прийняття етичних рішень; - існуючі кодекси етики соціальних працівників. <p><i>уміти:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - аналізувати питання реального стану соціальної та соціально-педагогічної роботи; - користуватись елементами критичного мислення у практичній діяльності з клієнтами; - керуватись моделями прийняття рішень конкретних етичних проблем; - використовувати категоріально-понятійний апарат етики соціальної роботи та деонтології; - формувати особисте бачення соціально-педагогічної ситуації й самостійно визначати морально-етичні шляхи її вирішення; - розрізняти та застосовувати критерії професійності соціального педагога. <p>Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі професійної діяльності соціального забезпечення або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів відповідної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.</p> <p>Загальні компетентності (ЗК):</p> <p>ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.</p> <p>ЗК 3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):</p> <p>СК 3. Здатність консультувати з питань соціального забезпечення різним групам населення, що опинилися у складних життєвих обставинах;</p> <p>СК 13. Здатність дотримуватися етичних принципів та стандартів у професійній діяльності.</p> <p>Програмні результати навчання (ПРН):</p> <p>ПРН 3 Застосовувати методи збору інформації: аналіз документів, опитування та спостереження;</p> <p>ПРН 9 Виявляти готовність до взаємодії з колегами по роботі, приймати управлінські рішення в організації роботи виконавців;</p>

	<p>ПРН 20 Демонструвати уміння креативно вирішувати проблеми та приймати інноваційні рішення, мислити та застосовувати творчі здібності до формування принципово нових ідей</p> <p>Крім цього, очікується набуття здобувачами наступних навичок (soft skills):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Навички критичного мислення: дисципліна спонукає до критичного аналізу та оцінки інформації, теорій та концепцій, що сприяє розвитку в здобувачів здатності обґрунтовувати свої погляди та приймати обґрунтовані рішення. 2. Комунікаційні навички: вивчення дисципліни розвиває уміння висловлювати свої думки письмово та усно, спілкуватися з іншими людьми, а також слухати і розуміти інших. 3. Навички роботи в команді: використання інтерактивних методів навчання розвиває у здобувачів вміння працювати в групах, спільно досягати цілей і вирішувати колективні завдання. 4. Навички прийняття рішень: здатність до аналізу та вибору оптимальних рішень є важливою для здобувачів, які вивчають соціальне забезпечення.
Ключові слова	Етика соціальної роботи, деонтологія, професійні межі, обов'язок і відповідальність соціального працівника, етичний кодекс соціального працівника
Формат курсу	Очний
Теми	Див. Схему курсу
Підсумковий контроль, форма	іспит в кінці семестру іспит - комбінований
Пререквізити	Для вивчення курсу студенти потребують базових знань з дисциплін «Тайм-менеджмент і міжособистісні комунікації у бізнесі», «Соціальна психологія», достатніх для сприйняття категоріального апарату «Етики соціальної роботи»
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Словесні методи (лекції, бесіди з формуванням проблемних завдань, дискусії); наочні методи (мультимедійні презентації); проблемно-пошукові (виконання завдань самостійної роботи; робота у групах (розробка проектів); виконання індивідуальних завдань
Необхідне обладнання	Комп'ютер, мультимедійні засоби, онлайн-засоби, платформа Microsoft Teams.

Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	№ з/п	Види робіт. Критерії оцінювання знань студентів	Максимальн а кількість балів
	1. Бали поточної успішності за участь у практичних заняттях		
Критерії оцінювання		5 балів	
«5» – студент в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі тестові завдання.			5
«4» – студент достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив більшість тестових завдань.			4
«3» – студент в цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину тестових завдань.			3
«2» – студент не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив меншість тестових завдань.			2
«1» – студент частково володіє навчальним матеріалом не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки. Правильно вирішив окремі тестові завдання.			0-1
Максимальна кількість балів за участь у 8 практичних заняттях			40 балів
2. Самостійна робота студентів (СРС)			2 бали
Критерії оцінювання			2
Самостійна робота студентів, яка передбачена в темі поряд з аудиторною роботою, оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному занятті та шляхом перевірки виконання письмових завдань			
Максимальна кількість балів за СР			10 балів
3. Додаткові бали			
Критерії оцінювання			5 бали
Нарахування додаткових балів відбувається за написання тез доповідей / участь у діяльності наукового гуртка /участь у наукових семінарах та круглих столах /участь у заходах неформальної освіти (за отримання сертифікатів про проходження навчання на різних освітніх платформах (Coursera, Prometheus тощо)			5
Підсумковий контроль – іспит			50 балів
Поточний та підсумковий контроль			РАЗОМ – 100 балів

Підсумкова оцінка за семестр є сумою оцінок, отриманих студентом за поточне оцінювання на практичних заняттях, оцінок за СРС, додаткових балів, оцінки за підсумковий контроль знань та компетентностей студентів у вигляді семестрового екзамену. Максимальна семестрова оцінка становить 100 балів.

Академічна доброчесність: Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.

Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції і практичні заняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися усіх строків визначених для виконання усіх видів письмових робіт, передбачених курсом.

Література. Уся література, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.

Політика виставлення балів. Враховуються бали, набрані на поточному тестуванні, самостійній роботі та бали підсумкового тестування. При цьому обов'язково враховуються присутність на заняттях та активність студента під час практичного заняття; недопустимість пропусків та запізнь на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття в цілях, не пов'язаних з навчанням; списування та плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання і т. ін.

Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.

<p>Питання екзамену</p>	<p>до</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 Значення етики для соціальної роботи. Визначення сутності основних понять (мораль, етика, професійна етика). 2 Основні категорії етики соціальної роботи (професійні етичні відносини, етична свідомість, етичні дії, професійний обов'язок спеціаліста із соціальної роботи). 3 Базові складові моральної свідомості соціального працівника: моральні знання, моральні переконання, моральна потреба Основні функції етики соціальної роботи. /приклад застосування кожної функції 4 . Вимоги до особистісно-моральних якостей соціального працівника і його ціннісних орієнтацій. 5 Сутність поняття деонтології. Типи взаємовідносин між об'єктами і суб'єктами в соціальній роботі. 6 Визначення основних понять та категорій деонтології. Співвідношення понять «професійна етика» і «деонтологія». Сутність поняття «деонтологія соціальної роботи». 7 Принципи деонтології соціальної роботи. 8 Професійний обов'язок соціального працівника як ключова категорія деонтології соціальної роботи. 9 Відповідальність і професійний обов'язок соціального працівника перед професією. 10 Професійний обов'язок соціального працівника перед колегами і колективом. 11 Відповідальність та професійний обов'язок соціального працівника перед клієнтами і їх близькими. 12 Обов'язок соціального працівника перед самим собою 13 Принципи моральних взаємовідносин з клієнтами при вирішенні їх проблем. 14 Культура поведінки соціального працівника з клієнтом: знайомство, вітання, представлення, звертання, спілкування. 15 Етичні особливості роботи соціального працівника з людьми похилого віку 16 Етика соціальної роботи з людьми з інтелектуальною недостатністю 17 . Принципи й засади соціальної роботи з різними групами жертв насилля. 18 Етика соціальної роботи з дітьми, які залишилися без батьківського піклування 19 Загальна характеристика конфліктів у роботі соціального працівника, шляхи їх попередження та розв'язання. 20 Типи соціально-психологічних конфліктів, що можуть виникнути у роботі з клієнтами у соціального працівника. 21 Міжособистісні стилі розв'язання конфліктів. 22 Структурні методи розв'язання конфліктів. Самостійне розв'язання конфліктів. Розв'язання конфліктів за допомогою посередника 23 Відповідальність як категорія деонтології. Форми переживання відповідальності. 24 Уявлення про особисту відповідальність людини. Перед ким і за що відповідальна людина? 25 Основні принципи та вимоги етикету соціального працівника 26 Функції спілкування у соціальній роботі 27 :Зовнішній вигляд соціального працівника та облаштування його місця праці; вимоги до приміщення
------------------------------------	---

	<p>28. Форми роботи: консультування, постійне спілкування, робота з клієнтом у медичному закладі, спілкування зі соціальним оточенням клієнта, робота з представниками установ і організацій, контакти зі спонсорами, телефонна розмова</p> <p>29. Принципи етикету соціального працівника/ принцип гуманізму, принцип доцільності дій, принцип краси поведінки, принцип врахування народних звичаїв і традицій/ та їх застосування у практичній діяльності.</p> <p>30. Установлений порядок поведінки працівників соціальних служб при знайомстві, у відносинах з колегами і клієнтами.</p> <p>31. Мистецтво проведення бесід, телефонних розмов, переговорів.</p> <p>32. Етикет ділового листування.</p> <p>33. Особливості етичного спілкування з клієнтами різної статі, національності, віку тощо.</p> <p>34. Шляхи і засоби формування морально-етичної культури соціальних працівників</p> <p>35. Характер морально-етичних проблем у соціальній роботі.</p> <p>36. Проблемні ситуації та зони можливих конфліктів у практичній діяльності соціального працівника.</p> <p>37. Міжнародні етичні принципи етики соціальної роботи: «Міжнародний моральний кодекс професійних соціальних працівників», «Міжнародні етичні стандарти соціальних працівників», «Міжнародна Декларація етичних принципів соціальної роботи»</p> <p>38. Загальні підходи до прийняття етичних рішень та методи розв'язання етичних проблем.</p> <p>39. Етичні дилеми і ціннісні протиріччя, що можуть виникати під час практичної діяльності соціального працівника. Реалізація пріоритетних цінностей у соціальній роботі</p> <p>40. «Професійні межі» у соціальній роботі: важливість існування та їх дотримання</p> <p>41. Професійне «вигорання»: запобігання /подолання</p> <p>42. Професійна відповідальність і професійна компетентність.</p> <p>43. Предмет і завдання вивчення курсу "Етика соціальної роботи". Його функції в засвоєнні моральних основ соціальної роботи</p> <p>44. Українські принципи етики соціальної роботи: «Етичний кодекс спеціалістів із соціальної роботи» Основна мета, завдання етичного кодексу.</p> <p>45. Структура і зміст етичного кодексу соціального працівника України</p> <p>46. Вимоги до професійних якостей соціального працівника</p> <p>47. Найважливіші категорії етики соціальної роботи. Поняття закону, закономірності, принципу, норми, стандарту.</p> <p>48. Роль етичних знань у професійному становленні соціального працівника</p> <p>49. Важливі тенденції, характерні для розвитку сфери соціального забезпечення у сучасних умовах в українському суспільстві</p> <p>50. Особливості консультування у сфері соціального забезпечення</p>
<p>Опитування</p>	<p>Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.</p>

Схема курсу

Тиж- день, год	Тема, план, короткі тези	Форма діяльності (заняття)	Літера тура, ресурс и в інтерн еті	Завдання, год	Термін виконання
1/2	<p>Тема 1. Етика як наука про мораль, особливості функціонування Предмет і завдання етики. Етика і мораль. Мораль у системі соціальних відносин. Етичні та моральні принципи і норми у соціальній роботі. Значення етики для соціальної роботи. Визначення сутності основних понять (мораль, етика, професійна етика). Основні етичні вчення. Місце навчальної дисципліни в системі загальної етики.</p>	лекція	2, 3, 4, 5	<p>Самостійна робота - 4 год Опрацюйте хрестоматійні уривки і на їх основі підтвердьте факт існування соціальної допомоги потребуючим у добу Давньоукраїнсько ї держави; визначити роль та місце церкви у цьому процесі. Проаналізуйте сьогодишню участь Церкви у допомозі потребуючим через різні форми залучення та співпраці</p>	Відповідно до розкладу
2/4	<p>Тема 2. Моральні основи професійної діяльності соціального працівника. Базові поняття та сутнісні характеристики етики соціальної роботи. Предмет і завдання курсу "Етика соціальної роботи", його функції в засвоєнні моральних основ соціальної роботи. Основні категорії етики соціальної роботи (професійні етичні відносини, етична свідомість, етичні дії, професійний обов'язок спеціаліста із соціальної роботи). Основні функції етики соціальної роботи.</p>	лекція	2, 3, 4, 5	<p>Самостійна робота - 4 год Прослідкувати історію розробки та затвердження міжнародних документів, в яких викладено основні етичні принципи і стандарти соціальної роботи. Вивчити документи, затвержені Міжнародною федерацією соціальних працівників (МФСП): «Міжнародну Декларацію етичних</p>	Відповідно до розкладу

	Критерії моральності в соціальній роботі			принципів соціальної роботи» та «Міжнародні етичні стандарти соціальних працівників» Занотувати основні положення цих документів.	
	Історія розробки та затвердження міжнародних документів, в яких викладено основні етичні принципи і стандарти соціальної роботи. Структура та основні змістовні модулі цих документів. Етичні принципи професії та стандарти діяльності соціального працівника. Загальні норми етичної поведінки соціального працівника. Норми соціальної роботи стосовно клієнтів. Норми стосунків соціального працівника з установами і організаціями. Норми соціальної роботи щодо колег. Норми професії соціального працівника Структура і зміст етичного кодексу соціального працівника України. Основна мета, завдання етичного кодексу	практичне заняття	2, 3, 4, 5		Відповідно до розкладу
3/2	Тема 3. Еволюція етики соціальної діяльності Історія становлення етичної думки. Етичні традиції у розвитку й становленні соціальної роботи в Україні. Історичні корені й традиції благодійництва. Етичні аспекти благочинної діяльності періоду Київської Русі. Роль християнства у	лекція	2, 3, 4, 5	Самостійна робота - 4 год З'ясувати основні функції професійно-етичного кодексу у суспільстві і у самій професійній діяльності. Ознайомитись з етичними	Відповідно до розкладу

	розвитку морально-етичних норм соціальної діяльності. Етика соціальної роботи у 18-19 ст. Етичні проблеми становлення соціальної роботи в Україні			кодексами суміжних професій, виділити спільне та відмінне в них. Проаналізувати професійно-етичні кодекси соціальних працівників різних країн світу (Великої Британії, Швеції, Сполучених Штатів Америки, Канади, Росії), виділити спільне та відмінне в них.	
4/4	Тема 4. Етичні принципи і стандарти професійної діяльності соціального працівника Етичні стандарти діяльності соціального працівника. Етичні принципи професії соціального працівника. Загальні норми етичної поведінки соціального працівника. Норми професії соціального працівника. Норми соціальної роботи стосовно клієнтів. Норми стосунків соціального працівника з установами і організаціями. Норми соціальної роботи щодо колег. "Декларація принципів толерантності".	лекція	2, 3, 4, 5	Самостійна робота - 4 год Навести приклади прояву на практиці кожної із особистісно-моральних якостей необхідних для фахівця із соціальної роботи для забезпечення результативної професійної діяльності (розвинене почуття добра і справедливості, власної гідності і поваги до іншої людини, порядність, людяність, сила волі, емпатія, емоційна рівновага і терпимість). Доповнити даний перелік. На основі вивченого	Відповідно до розкладу

				сформувати власний перелік необхідних професійних якостей для соціального працівника (від найважливішого до менш важливого)	
	Етичне виховання - невід'ємна складова підготовки спеціаліста з соціальної роботи. Професійна відповідальність і професійна компетентність.	практичне заняття	2, 3, 4, 5		Відповідно до розкладу
5/2	Тема 5. Етичний кодекс спеціалістів із соціальної роботи Визначення поняття "етичний кодекс соціального працівника". Основні функції кодексу у суспільстві і у самій професійній діяльності.. Етичний кодекс спеціалістів із соціальної роботи України: зміст та структура. Етичні принципи діяльності спеціалістів із соціальної роботи України.	лекція	2, 3, 4, 5	Самостійна робота - 4 год Міжнародні стандарти етики соціальної роботи. Професійно-етичні кодекси соціальних працівників різних країн світу (Великої Британії, Швеції, Сполучених Штатів Америки, Канади), їх особливості	Відповідно до розкладу
6/4	Тема 6. Професійні та особистісно-моральні якості, необхідні соціальному працівникові. Базові складові моральної свідомості соціального працівника: моральні знання, моральні переконання, моральна потреба. Етичне виховання - невід'ємна складова підготовки спеціаліста з соціальної роботи.	лекція	2, 3, 4, 5	Самостійна робота - 4 год Вимоги до професійних якостей соціального працівника. Соціальний інтелект Зробити їх опис	Відповідно до розкладу
	Роль особистості соціального працівника при наданні допомоги. Необхідні особистісно-моральні якості для	практичне заняття	2, 3, 4, 5		Відповідно до розкладу

	фахівця із соціальної роботи: розвинене почуття добра і справедливості, власної гідності і поваги до іншої людини, порядність, людяність, сила волі, емпатія, емоційна рівновага і терпимість. Соціальний інтелект				
7/2	Тема 7. Застосування базових категорій деонтології соціальної роботи у різних видах практичної діяльності соціального працівника Деонтологія як розділ етики. Визначення основних понять та категорій деонтології. Співвідношення понять "професійна етика" і "деонтологія". Сутність поняття "деонтологія соціальної роботи".. Професійний обов'язок соціального працівника як ключова категорія деонтології соціальної роботи.	лекція	2, 3, 4, 5, 6, 7, 8	Самостійна робота - 4 год Принципи деонтології соціальної роботи Оформити у вигляді конспекту з прикладами їх застосування	Відповідно до розкладу
8/4	Тема 8. Вимоги професійного етикету до поведінки соціального працівника Вимоги до поведінки професіонала з огляду на етикет. Принципи етикету соціального працівника. Поняття «правила етикету» і його зміст. Установлений порядок поведінки працівників соціальних служб при знайомствах і представленні, у відносинах з колегами і клієнтами.. Особливості етичного спілкування з клієнтами різної статі, віку, національності, віросповідання тощо. Шляхи і засоби формування морально-	лекція	2, 3, 4, 5, 6, 7, 8	Самостійна робота - 4 год Основні принципи етикету соціального працівника, приклади їх проявів у конкретних нормах професійного етикету соціального працівника Запропонувати власний перелік норм поведінки соціального працівника з оточенням клієнта, в громадських організаціях,	Відповідно до розкладу

	етичної культури соціальних працівників.			релігійних організаціях, при здійсненні вуличної соціальної роботи. Особливості етичного спілкування соціального працівника з клієнтами різної статі, віку, національності, віросповідання.	
	<p>Вимоги до поведінки соціального працівника з огляду на професійний етикет.</p> <p>Принципи етикету соціального працівника: принцип гуманізму, принцип доцільності дій, принцип естетичної поведінки, принцип врахування народних звичаїв і традицій.</p> <p>Поняття «правила етикету» і його зміст.</p> <p>Установлений порядок поведінки працівників соціальних служб при знайомствах і представленні, у відносинах з колегами і клієнтами.</p> <p>Мистецтво проведення бесід, телефонних розмов, переговорів.</p> <p>Норми поведінки в сім'ї клієнта, на його роботі, в громадських об'єднаннях, громадах, церкві тощо.</p>	практичне заняття	1, 3, 4, 5, 6, 9, 10, 11		Відповідно до розкладу
9/2	<p>Тема 9. Прийняття етичних рішень у практиці соціальної роботи</p> <p>Загальні підходи до прийняття етичних рішень та методи розв'язання етичних проблем. Етичні дилеми і ціннісні протиріччя, що можуть виникати під час</p>	лекція	2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 11	Самостійна робота - 4 год Проаналізувати взаємозв'язок між цінностями соціальної роботи та основними положеннями професійної етики	Відповідно до розкладу

	практичної діяльності соціального працівника. Реалізація пріоритетної цінності у соціальній роботі.			соціального працівника. Скласти таблицю: "Конфліктологічні знання, які необхідні соціальному працівникові". Розробити пам'ятку подолання конфлікту.	3
10/4	Тема 10. Особливості етичного спілкування соціальних працівників з клієнтами Структура професійного спілкування у соціальній роботі. Комунікативний аспект спілкування в соціальній роботі. Етичні правила, норми, вимоги у професійному спілкуванні соціального працівника з клієнтами.	лекція	2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 11	Самостійна робота - 4 год Розкрити сутність понять гуманізм, гуманність, альтруїзм, співчуття, щирість, милосердя. Описати, яке значення мають ці морально-етичні категорії для особистості соціального працівника клієнтом.	3
	Описати етичні правила знайомства соціального працівника з клієнтом Проаналізувати чинники, які допомагають встановити контакти з людьми Як повинен вести себе соціальний працівник при розробці плану вирішення проблем клієнта? Підібрати 5 ситуацій, в яких представлено порушення правил етики спілкування одним із учасників. Запропонувати доцільне вирішення окресленої проблеми	практичне заняття	2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 11		
11/2	Тема 11. Професійні межі у соціальній роботі Змістовне наповнення поняття "професійні межі" у соціальній роботі.	лекція	2, 3, 4, 6, 7, 9, 10, 11	Самостійна робота - 4 год Проаналізувати основні принципи	

	<p>Динамічність та ситуативна обумовленість як основні сутнісні характеристики поняття. Принципи встановлення професійних меж та їх функції у практичній діяльності соціального працівника. Синдром "вигорання" та засоби його попередження на індивідуальному та міжперсональному рівнях та на рівні організації. Практичні поради соціальному працівникові щодо питання встановлення професійних меж у своїй практичній діяльності.</p>			<p>встановлення професійних меж та їх функції у практичній діяльності соціального працівника. Скласти перелік основних характеристик, притаманних синдрому «вигорання». Скласти для себе програму дій, спрямовану на профілактику та попередження виникнення цього феномену на індивідуальному та міжперсональному рівнях та на рівні організації, де ви працюєте.</p>	
12/2	<p>Тема 12. Фахові цінності та принципи в соціальній роботі. Етика соціальної роботи з різними категоріями клієнтів</p> <p>Етика соціальної роботи з людьми похилого віку. Соціальне становище і психофізіологічні особливості людей похилого віку. Етичні особливості роботи соціального працівника з людьми похилого віку.. Вміння та навички, необхідні соціальному працівнику при роботі з людьми похилого віку. Етика соціальної роботи з людьми з розумовою недостатністю.</p>	лекція	2, 3, 4, 6, 7, 9, 10, 11	<p>Самостійна робота - 6 год</p> <p>Визначити: Принципи та форми етики соціальної роботи з людьми похилого віку. Принципи й засади соціальної роботи з різними групами жертв насилля. Етика соціальної роботи з дітьми, які залишилися без батьківського піклування. Зробити конспект</p>	Відповідно до розкладу
13/4	<p>Тема 13. Етика запобігання та вирішення конфліктів у роботі соціального працівника</p>	лекція	1, 3, 4, 6, 7, 9, 10, 11	<p>Самостійна робота - 6 год</p> <p>Розглянути питання і підготувати за ними приклади із</p>	Відповідно до розкладу

	Характер морально-етичних проблем у соціальній роботі. Проблемні ситуації та зони можливих конфліктів у практичній діяльності соціального працівника. Управління конфліктними ситуаціями.			практичної роботи соціального працівника: Правила безконфліктної поведінки. Загальна характеристика конфліктів у роботі соціального працівника, шляхи їх попередження та розв'язання.	
	Поняття та типологія конфліктогенів. Правила безконфліктної поведінки. Загальна характеристика конфліктів у роботі соціального працівника, шляхи їх попередження та розв'язання. Міжособистісні стилі розв'язання конфліктів. Самостійне розв'язання конфліктів. Розв'язання конфліктів за допомогою посередників.	практичне заняття	1, 3, 4, 6, 7, 9, 10, 11		Відповідно до розкладу
14/2	Тема 14. Основи консультування Загальні відомості про консультування. Хто проводить консультування? Консультування в соціальній роботі. Якість ефективного консультанта. Принципи консультування. Професійні межі в консультуванні.	лекція	1, 3, 4, 6, 7, 9, 10, 11	Самостійна робота - 6 год Телефонне консультування. Представництво інтересів (соціальне посередництво). Групове консультування. Моделі консультування. Поради консультантам.	Відповідно до розкладу
15/4	Тема 15. Процес консультування. Алгоритм консультації. Первинна консультація. Навички консультування. Ведення записів. Завершення стосунків.	лекція	3, 4, 6, 7, 9, 10, 11	Самостійна робота - 6 год Проблемні аспекти роботи консультанта. Правила та установки консультанта.	Відповідно до розкладу
	Стандарти консультування. Форми індивідуального	практичне заняття	3, 4, 6, 7, 9, 10, 11		Відповідно до розкладу

	консультування.				
16/4	Тема 16. Етичні аспекти роботи соціальних служб Основні види інтересів у соціальній роботі та роль соціального працівника в них. Участь у розробці соціальної політики. Етичні особливості участі соціального працівника у політичній діяльності.	лекція	3, 5, 6, 7, 9, 10, 11	Самостійна робота - 4 год Знайти у джерелах приклади участі соціальних працівників у політичній діяльності, завдяки чому було вирішено важливі соціальні проблеми клієнтів соціальних служб. Підготувати і провести соціальне дослідження (за власною обраною тематикою)	Відповідно до розкладу
	Етика проведення досліджень у соціальній роботі. Етичне виховання соціального працівника. Підсумки.	практичне заняття	3, 5, 6, 7, 9, 10, 11 5		Відповідно до розкладу
	Разом	Лекції – 32 год практичне заняття – 16 год		Самостійна робота – 72 год	

Доцент кафедри соціального забезпечення та управління персоналом

Зоряна Комаринська